

Bedrijfstakgroep

ICT & Creatieve Industrie

Advies Artiest

Impact regulering Artiestenopleidingen op kwaliteit

MBO Raad	:	Bezoekadres: Houttuinlaan 6 3447 GV Woerden Postadres: Postbus 2051 3440 DB Woerden T: 0348 - 75 35 00 E: info@mboraad.nl I: www.mboraad.nl
Woerden	:	September 2022

Aanleiding

Nadat in 2018 in het rapport van CMMBO werd geconcludeerd dat er onvoldoende tot geen arbeidsmarktperspectief is voor de gediplomeerden van de mbo-opleidingen Artiest, werd het advies gegeven om deze opleidingen te beëindigen en dus niet meer binnen het bekostigde mbo aan te bieden.

Door het maken van afspraken met het bedrijfsleven over het herzien van de kwalificaties, het uitvoeren van alumni-onderzoek en het krimpen van opleidingen konden de opleidingen Artiest blijven bestaan. De manieren waarop invulling is gegeven aan de reductie van het aantal studenten laten verschillende effecten zien, zoals: in bepaalde regio's worden minder of geen mbo-opleidingen Artiest aangeboden door 'her'verdeling en het werken met de 'kaasschaafmethode' kan zorgen voor negatief effect op de kwaliteit van de opleidingen

Probleemstelling

Het bestuur van de MBO Raad heeft de Btg ICT & CI de opdracht gegeven te onderzoeken hoe, op basis van de ervaringen bij de opleiding Artiest, in de toekomst vorm gegeven kan worden aan regulering van opleidingen bij krimp en stabilisatie of bij groei na een fase van krimp of stabilisatie.

Proces en werkwijze

In de periode april – juli 2022 zijn vertegenwoordigers van de opleiding Artiest in een projectgroep onder leiding van projectleider Désirée Simons aan de slag gegaan. De projectgroepleden zijn leden van het onderwijscluster Artiest of door een lid voorgedragen. De projectgroep bestond uit:

- Marcella van der Spoel (Noorderpoort)
- Jan Willem Hoekstra (ROC Mondriaan)
- Eveline ter Veer (Deltion)
- Josefien Terburg (Herman Brood Academie/MBO Utrecht)
- Bas Groenenberg/Annette de Ruiter (ROC van Amsterdam)
- Richard Molenschot (ROC Midden-Nederland)

In eerste instantie was in de opdracht de beschrijving van verschillende scenario's voorzien. In de projectgroep kwam al snel aan de orde dat het opleveren van alleen scenario's vooral een beeld zou geven van het verleden en niet zou bijdragen tot een goed gesprek over het omgaan met doelmatigheidsvraagstukken. De projectgroep wilde daarbij niet een scenario voor krimp presenteren als wenselijke optie om doelmatigheidsvraagstukken het hoofd te bieden.

De projectgroep heeft aan de hand van verschillende scenario's in beeld gebracht wat de effecten voor student, (regionale) arbeidsmarkt en schoolorganisatie zijn wanneer een opleiding krimpt of groeit. De aandachtspunten bij de keuze voor een bepaald scenario zijn in het volgende gedeelte van de rapportage terug te vinden. Kwaliteit kwam hierbij als belangrijk criterium (en knelpunt) naar boven en is verder uitgewerkt. Daarom heeft de projectgroep aan de hand van een eerder ontwikkelde lijst met kwaliteitscriteria door het onderwijscluster Artiest een zelfscan ontwikkeld om bij doelmatigheidsvraagstukken een beeld van de kwaliteit van de opleiding te

geven. De onderwerpen uit de onderliggende lijst met kwaliteitscriteria en de zelfscan bieden een afwegingskader/gespreksleidraad voor het gesprek tussen onderwijsinstellingen en (regionale) arbeidsmarkt.

In overleg met de stuurgroep is daarom besloten om tot een afwegingskader te komen, ook gezien de bespreekpunten van de Taskforce Doelmatigheid. Het afwegingskader, passend bij krimp, stabilisatie of groei van studentaantallen dient de leden van de MBO Raad te helpen bij het gezamenlijk komen tot een verantwoorde omvang van opleidingen met voldoende arbeidsmarktperspectief voor de studenten. Met andere woorden: hoe kunnen scholen gezamenlijk het gesprek voeren over eventuele krimp, stabilisatie of groei? Waarbij zowel het belang van de student (toegankelijkheid en waardevol diploma) wordt geborgd, als belang van de instelling (kwaliteit van de opleiding o.b.v. gezonde bedrijfsvoering) als van de arbeidsmarkt en maatschappij (voldoende kwalitatief goed opgeleide vakkrachten).

Het afwegingskader dient als gespreksleidraad bij het gesprek tussen onderwijsinstellingen over het aanbod in de regio. Het afwegingskader kan in de toekomst ook in andere sectoren toegepast worden. Tijdens het proces om tot scenario's en een afwegingskader te komen concludeerde de projectgroep dat het belangrijk is om daarnaast ook te zorgen voor de juiste gesprekspartners wanneer de scholen input nodig hebben vanuit het werkveld en er onderling niet uitkomen. Om die reden bevat deze rapportage ook een voorstel voor het inzetten van een adviesraad.

Resultaat

Op basis van de uitgewerkte scenario's levert de werkgroep het volgende aan het bestuur van de MBO Raad op:

- Een advies op basis van ervaring met krimpafspraken bij de opleiding Artiest: wat zijn de aandachtspunten bij en effecten van de verschillende scenario's?
- Een afwegingskader als gespreksleidraad voor het gesprek op regionaal en/of landelijk niveau: hoe kunnen we met elkaar het kwaliteitsgesprek aangaan wanneer er gereguleerd dient te worden bij krimp, stabilisatie of (beperkte) groei?
Het afwegingskader is de basis voor de 'zelfscan kwaliteit opleiding Artiest'
- Een voorstel voor het inzetten van een adviesraad

Kiezen voor een scenario:

een advies op basis van ervaring met krimpafspraken bij de opleiding Artiest

De opleidingen Artiest zijn nu al een aantal jaren in de ban van de instroombeperkende maatregelen. Voor de instroom in schooljaar 2022-2023 gelden deze maatregelen vooralsnog voor het laatste jaar en is het onduidelijk of én welke afspraken in de toekomst worden gemaakt.

Op basis van de ervaringen met het krimpscenario is het advies van de opleiding Artiest om de vraag van het werkveld en de kwaliteit van de opleidingen centraal te stellen om vast te stellen of er sprake zou moeten zijn van groei, stabilisatie of krimp voor een kwalificatie bij een betreffende onderwijsinstelling. Een landelijke en/of regionale adviesraad lijkt daarbij onmisbaar, wanneer onderwijsinstellingen er onderling niet uitkomen.

Om het best passende scenario bij een opleiding te kunnen bepalen zijn twee zaken van belang:

1. Degelijke en breed gedragen input voor het onderlinge gesprek

De keuze voor groei, stabilisatie of krimp wordt bepaald door de vraag vanuit het werkveld: voorzien in een kwalitatieve en kwantitatieve aansluiting op daar waar de markt om vraagt. Daarbij is het allereerst van belang om een beeld te hebben van de trends en ontwikkelingen in de betreffende sector en aanpalende sectoren. Daarnaast is een reëel beeld van het verzorgingsgebied (regionaal, nationaal en/of internationaal) van de verschillende scholen input voor het gesprek. Wat is de verwachte groei of krimp van studenten? Hoe ontwikkelt zich de arbeidsmarkt (vacatures/aandeel zzp). Daarnaast zijn concrete cijfers over de aansluiting van de opleiding de arbeidsmarkt en doorstroom van belang. Waar komen de afgestudeerden terecht? Voldoen scholen hiermee aan de wettelijke kaders van de zorgplicht? Is er een trend waarneembaar? Deze informatie kan zowel via SBB, als via de individuele scholen worden verkregen.

2. Een landelijke overlegtafel tussen werkveld en onderwijs

Een belangrijke voorwaarde om de vraag vanuit het werkveld scherp te krijgen is de dialoog tussen werkveld en opleiding. Binnen een zogenaamde adviesraad, waarin vertegenwoordigers van werkveld (niet alleen de gevestigde orde, maar ook influencers, urban, etc.) en onderwijsinstellingen (ook aanleverend en afnemend) zitting hebben, kan worden getoetst waar in toekomst behoefte aan is. Een adviesraad kan adviseren over landelijke spreiding van kwalificaties, omvang van opleidingen en over innovaties/ontwikkelingen in de markt of beroepenveld die relevant zijn voor het onderwijs. Als input voor deze dialoog zijn: cijfers over trends en ontwikkelingen (landelijk en regionaal) én de zelfscans.

Voor elk scenario is het belangrijk dat de kwaliteit van de opleidingen in ogenschouw wordt genomen. De verschillende scenario's hebben op het gebied van kwaliteit verschillende uitdagingen:

- als een opleiding moet krimpen, ontstaat het risico dat door het kleiner worden van de opleiding in omvang niet alle middelen meer beschikbaar zijn om een kwalitatief goede opleiding te kunnen bieden (nu en in de toekomst). Door het ontbreken van 'vlees op de botten' is het daarnaast lastig om te kunnen blijven innoveren.

- ook bij stabilisatie bestaat het risico, dat middelen 'uitgeput' raken en/of er geen mogelijkheden zijn om te innoveren, zoals het werkveld vraagt.
- bij groei is het ook belangrijk dat de kwaliteit op orde is: kan de opleiding de groei waarmaken en borgen dat er voldoende bpv-plaatsen en doorstroommogelijkheden zijn en de kwaliteit op orde blijft?

Voor de opleidingen Artiest, maar zeker ook voor andere opleidingen, is het belangrijk zicht te hebben op de toekomst: wat betekenen krimp, stabilisatie en groei voor het voortbestaan en de kwaliteit van de opleidingen?

Bevindingen rondom Artiest

Hieronder de bevindingen van de opleidingen Artiest met betrekking tot de verschillende scenario's. Ongeacht het gekozen scenario is er dus geen bezwaar tegen een numerus fixus om ongecontroleerde groei tegen te gaan, mits er duidelijkheid is over de voorwaarden om te stabiliseren en/of groei toe te staan. Hierin zou de adviesraad een rol kunnen spelen, wanneer de instellingen er met elkaar niet uitkomen.

SCENARIO GROEI

Bij het scenario groei is het ook belangrijk dat er vanuit het werkveld een vraag is om te groeien. Daarnaast ligt in dit scenario de focus op voortdurende verbetering van de aansluiting met het werkveld: inspelen op veranderende vraag en het kansrijk opleiden van de student. En of dat gezien de regionale dekking opportuun is.

Bij de opleiding Artiest moet ook het emancipatorische effect niet vergeten worden: het mbo zorgt voor meer inclusiviteit en diversiteit binnen de sector dan de artistieke opleidingen binnen het hoger en onbekostigd onderwijs.

SCENARIO STABILISATIE

Van het scenario stabilisatie kan alleen sprake zijn als dit niet ten koste gaat van de kwaliteit of dat de kwaliteit al op orde is. Wanneer er jaren van krimp aan vooraf zijn gegaan, dan is stabilisatie pas mogelijk als de randvoorwaarden als voldoende studenten, voldoende kwaliteit en kwantiteit docententeam, voldoende faciliteiten, etc. op orde zijn.

Het scenario stabilisatie na een krimpsituatie is te vergelijken met een groeiscenario:

- er is vraag vanuit het werkveld
- er wordt ingezet op duurzaamheid in de opleiding: inspelen op veranderende vraag, (breder) opleiden binnen de creatieve sector, eventueel verbinding en verbreding met andere creatieve opleidingen (denk aan: PET, Mediavormgeving, Influencer, Mediamanager, Gaming, etc.) en duurzame bedrijfsvoering.

SCENARIO KRIMP

Op basis van ervaring met krimpafspraken stellen de opleidingen Artiest dat de opleidingen behoorlijk hebben ingeteerd op hun middelen en armslag om aan de veranderende vraag van het werkveld te kunnen blijven voldoen. Daar waar de kaasschaafmethode is toegepast in plaats te kijken naar regionale behoeften of inhoudelijke kwaliteitsaspecten staan de opleidingen nu voor een grote opgave om de drievoudige opdracht te vervullen.

Om zorg te dragen voor stabiliteit, toekomstbestendigheid en een gezonde bedrijfsvoering is continuïteit en commitment belangrijk: een opleiding kan in het geval van krimp kleinere klassen draaien, mits de kwaliteit op orde kan blijven door o.a. een minimale teamomvang (los van studentaantallen), voldoet aan de regionale behoefte, studenten voldoende bagage hebben om door te stromen naar arbeidsmarkt of vervolgopleiding (lees: zorgplicht). Om als kleine opleiding hieraan te kunnen (blijven) voldoen (levensvatbaar te blijven) kan het nodig zijn om extra financiële ondersteuning te vragen en/of te zoeken naar samenwerkingsmogelijkheden.

Afwegingskader/gespreksleidraad voor het gesprek over krimp, stabilisatie of groei

In het kader van de zorgplicht is het waardevol om bij krimp, stabilisatie of (beperkte) groei van de opleiding het gesprek in de regio te voeren. Alle mbo-opleidingen richten zich immers bij het verzorgen van onderwijs op:

- het belang van de student (toegankelijkheid en kwalitatief goed onderwijs)
- het belang van het werkveld, doorstroom en maatschappij (drievoudige opdracht)
- het belang van de instelling (kwalitatief goed onderwijs middels een gezonde bedrijfsvoering)

Kwaliteit speelt daarbij een leidende rol. Vanuit het onderwijscluster K&E/Artiest is in 2018 al een aanzet gemaakt om te kijken welke kwaliteitsaspecten bij de afwegingen rondom de regulering van het aantal studenten betrokken kunnen worden. De kwaliteitsaspecten hebben betrekking op een vijftal thema's:

1. Omvang, faciliteiten en toegankelijkheid

Om kwaliteit te garanderen is het noodzakelijk dat een opleiding voldoende studenten heeft. Daarmee is op structurele basis een gezonde bedrijfsvoering geborgd en kunnen de benodigde kwaliteit en faciliteiten geboden worden. Oftewel: welke elementen m.b.t. de faciliteiten zijn van belang om mee te wegen in hoeverre een opleiding nog kwalitatief goed in de lucht te houden is.

Specifiek voor de artiest:

De faciliteiten voor de opleiding Artiest zijn duur en complex. Denk aan: danszalen, technische faciliteiten, muziekstudio's, theater, etc. Ook is in deze opleiding de student ook zijn eigen instrument en vraagt dit veel maatwerk en begeleiding in het onderwijs. Deze punten worden (gedeeltelijk) gecompenseerd door de bekostigingsfactor, maar daar is wel een bepaald volume/minimaal aantal studenten voor nodig. Voor kwalitatief onderwijs en een gezonde bedrijfsvoering gaat de projectgroep uit van minimaal 60 studenten per kwalificatie (ongeveer 20 studenten per leerjaar)*. Indien alle vier kwalificaties worden aangeboden, wordt een minimum van 180 studenten per opleiding gehanteerd.

* In de beleidsregel macrodoelmatigheid beroepsonderwijs staan andere getallen genoemd als ondergrens voor de naleving van de zorgplicht doelmatigheid, namelijk bij 18 of minder studenten in de opleiding wanneer de opleiding door twee of meer instellingen wordt aangeboden. De genoemde getallen zijn binnen de projectgroep genoemd op basis van ervaring en staan los van de beleidsregel.

We onderschrijven de door de minister gestelde eis van toegankelijkheid. Daarom wordt als kwaliteitscriterium gehanteerd dat verplichte zowel als aanvullende schoolkosten tot een minimum beperkt zijn en met name voor auditie en selectie geen extra kosten in rekening mogen worden gebracht. Dus wanneer de reguliere bekostiging niet toereikend is en bijvoorbeeld vanuit de instelling extra wordt bijgedragen dient dat onderdeel te zijn van het gesprek. Daarom helpt inzicht in de

faciliteiten per opleidingsplaats. Per profiel kan hiervoor een indicatieve ondergrens worden opgenomen.

Specifiek voor de artiest:

Aangezien voor de opleidingen Artiest aanvullende eisen zijn gesteld mag een opleiding toelatingseisen stellen. Er kan een spanning zitten tussen auditeren op kwaliteit en voldoende studenten aannemen.

De aanname is dat wanneer er strenge toelatingseisen worden gesteld dat studenten met het meeste talent worden aangenomen en dit een positief effect heeft op de kwaliteit (of: rendement van de opleiding).

De selectie van studenten vindt plaats via een gedegen procedure. In die procedure is ook een auditie opgenomen waar gedegen gecheckt wordt of kandidaat voldoet aan de gestelde eisen op het vlak van creativiteit, potentie, kennis en vaardigheden en/of fysieke vermogens. Als criterium geldt dat de auditie uit minimaal twee momenten moet bestaan. Daarnaast stellen we eisen aan de kwaliteit van de auditie te borgen middels een vertegenwoordiging uit de actuele beroepspraktijk.

Kwaliteit onderwijs en examinering

De mbo-sector kent middels het onderzoekskader van de Inspectie van het Onderwijs een aantal 'harde' kwaliteitscriteria. Daaraan voegen we toe dat we meer willen weten over het docententeam dat het onderwijs verzorgt. Deze informatie dient elke opleiding zelf aan te leveren. Van belang is op welke manier docenten die in dienst zijn aantoonbare affiniteit en werkervaring hebben in de creatieve sector en/of vakdidactisch zijn onderlegd. Tot slot inventariseren we of en in welke mate het werkveld betrokken is bij het onderwijsproces.

Specifiek voor de artiest:

- Docenten met affiniteit met en werkervaring in de creatieve sector
- Het is een pré wanneer het opleidingsteam beschikt over een artistieke visie, die gedragen en geborgd wordt .

Afstemming & samenwerking met de sector

Om te borgen dat de opleiding aansluit op de sector is het noodzakelijk dat er afstemming en samenwerking is met organisaties uit de sector. De wijze waarop is daarin vrij en contextafhankelijk. We hebben twee statements geformuleerd. De opleiding levert een overzicht van tenminste vijf substantiële organisaties/bedrijven die zich committeren aan de opleiding en de onderstaande statements (schriftelijk) ondersteunen en/of aantoonbaar maken bijdragen aan de opleiding in de vorm van aanbieden bpv-plaatsen, praktijkopdrachten, gastlessen, etc.

1. De alumni van deze opleiding hebben een goede kans op werk.
2. De opleiding is als talentontwikkelaar relevant voor de sector.

Daarbij leveren de opleidingen bewijzen aan van structurele samenwerkingsverbanden met instellingen. Hierbij valt ook te denken aan: aanleverende en afnemende onderwijsinstellingen.

Specifiek voor de artiest:

- M.n. culturele instellingen/projecten

Output alumni en voldoen aan de zorgplicht

Specifiek voor de artiest:

De cijfers van CBS en ROA zijn moeilijk te matchen aan de kenmerken van de sectoren waarin danser, muzikanten, acteurs en musical-performers actief zijn. Daarnaast is de methodiek (steekproefsgewijs) bij een zo kleine populatie onderhevig aan relatief grote schommelingen.

We beperken ons daarom tot twee indicatoren: doorstroom naar hbo en alumni die deels afhankelijk zijn van een uitkering. Voor allen die niet naar hbo doorstromen én geen aanspraak maken op een uitkering stellen we dat ze (na vijf jaar) succesvol in staat zijn om in hun levensbehoeften te voorzien (waarschijnlijk in een gemengde beroepspraktijk). We hanteren daarbij als norm dat het aantal personen met een uitkering gelijk moet zijn of kleiner moet zijn dan het gemiddelde van de vergelijkbare leeftijdscategorie.

Daarnaast levert elke opleiding een nauwkeurig overzicht aan van het aantal alumni die werkzaam zijn in de sector.

Specifiek voor de artiest:

- Werkzaam op de culturele arbeidsmarkt

Aangezien deze cijfers (nog) niet objectief beschikbaar zijn is een gedegen en uniform alumni onderzoek hiervoor noodzakelijk.

Samenvattend

Bovenstaande meetbare criteria leveren in onze ogen een duidelijk beeld op van de kwaliteit van de opleiding. We stellen voor om na inventarisatie van deze gegevens bij alle opleidingen (middels een zelfscan) allereerst als sector zelf te analyseren en bepalen wat in onze ogen de ondergrens is. De door ons geformuleerde criteria vormen een leidraad voor de door de minister gewenste spreiding en regulatie van aantal opleidingsplaatsen. Tevens geeft de inventarisatie een helder inzicht in de kwaliteit van de opleidingen in ons land.

In de zelfscan, afgestemd op de context van de opleiding Artiest, zijn de criteria plus de daarvan afgeleide normeringen overzichtelijk weergegeven.

Zelfscan kwaliteit opleiding Artiest

Het invullen van deze zelfscan geeft een beeld van de kwaliteit van de opleiding. De zelfscan kan op twee manieren worden ingezet:

- als 'foto' van de kwaliteit van de opleiding: in hoeverre is de opleiding kwalitatief 'in orde' en waar liggen mogelijkheden om de kwaliteit te verhogen?
- als onderbouwing voor het kunnen laten groeien van de opleiding: de opleiding is kwalitatief voldoende 'op orde' om te mogen groeien.

Aangezien de lijst een zelfscan is en vooral ingezet kan worden voor de dialoog, is er geen weging tussen de criteria en is er ook geen aantal genoemd om daar een oordeel als onvoldoende, voldoende of goed aan te verbinden.

OMVANG, FACILITEITEN EN TOEGANKELIJKHEID

criterium	Onder de minimale norm	Minimale norm	Wenselijke norm
1. Het totaal aantal studenten in dit profiel borgt een gezonde bedrijfsvoering.	Het aantal studenten ligt onder de 60 ingeschreven studenten per kwalificatie/crebo. Let op: dit aantal kan door gedwongen NF lager dan gewenst/ideaal zijn kijkend naar gezonde bedrijfsvoering.	Minimaal 60 ingeschreven studenten per kwalificatie/crebo. Als alle kwalificaties/crebo's worden aangeboden, wordt een minimum van 180 ingeschreven studenten per instelling gehanteerd.	Meer dan de minimale norm, waarbij de balans met de bijbehorende behoefte aan faciliteiten, het team, de bpv-plaatsen, etc. goed is.
2. De opleiding beschikt zelf over of heeft op externe locatie de beschikking over faciliteiten passend bij de beroepspraktijk van de opleiding. Denk bijvoorbeeld aan: vakspecifieke faciliteiten als een klein theater, danszalen, muziekstudio's, apparatuur, oefenruimtes, etc.*	Er zijn te weinig faciliteiten beschikbaar gezien het aantal studenten. De faciliteiten voldoen niet aan de eisen van de beroepspraktijk.	De faciliteiten zijn net voldoende gezien het aantal studenten. De beschikbare faciliteiten passen net voldoende bij de beroepspraktijk en kunnen vaak voldoende worden ingezet in het onderwijs.	Er zijn ruim voldoende faciliteiten voor het aantal studenten, die ook passen bij de beroepspraktijk (up-to-date apparatuur, voldoende geëquipeerde ruimtes, etc.)
3. De opleiding stuurt op kwalitatieve en kwantitatieve instroom.	De opleiding heeft te weinig instroom, ondanks de NF.	De opleiding hanteert NF: in principe hoeft er geen selectie plaats te vinden (aanmelding en plaatsen zijn in balans)/er blijft na selectie ruimte in de opleiding.	De opleiding hanteert een NF: met hantering van de toelatingseisen krijgt een deel van de aspirant-studenten geen toelating.

* Alle profielen: klein podium/theater met minimale technische faciliteiten

KWALITEIT ONDERWIJS EN EXAMINERING

criterium	Onder de minimale norm	Minimale norm	Wenselijke norm
4. Als de opleiding de afgelopen vijf jaar is beoordeeld middels het onderzoekskader Inspectie van het Onderwijs dan geeft de beoordeling deze indicatie. In andere gevallen kan gekeken worden naar het resultaat van een (interne) audit.	De opleiding scoort onvoldoende.	De opleiding scoort voldoende.	De opleiding scoort goed.
5. De opleiding beschikt over een kwantitatief en kwalitatief goed samengesteld docenten(kern)team. Daarnaast is er voldoende ondersteuning/ruimte op het gebied van bpv, LOB, examinering, etc.	Het docenten(kern)team is (te) beperkt in omvang, kijkend naar: - bevoegdheid (minder dan 75%) - student-docentratio - artistiek inhoudelijke expertise	Het docenten(kern)team is toereikend en aan twee van de volgende items wordt voldaan: - bevoegdheid (75%) - student-docentratio - artistiek inhoudelijke expertise	Het docenten(kern)team: - is bevoegd (75%) - student-docentratio - heeft voldoende inhoudelijke expertise
6. Borging praktijk in de opleiding middels gastsprekers, masterclasses, theaterbezoek, etc. ondersteund door een artistieke/onderwijskundige visie (anders dan de bpv).	In het curriculum/jaarprogramma zijn geen verplichte onderdelen opgenomen, waarin studenten in aanraking komen met de praktijk (anders dan de bpv). De opleiding heeft geen visie (artistiek/onderwijskundig) op aansluiting praktijk op onderwijs en examinering.	In het curriculum/jaarprogramma zijn maximaal drie onderdelen opgenomen, waarin studenten in aanraking komen met de praktijk (anders dan de bpv).	In het curriculum/jaarprogramma zijn minimaal drie onderdelen opgenomen, waarin studenten in aanraking komen met de praktijk (anders dan de bpv). De opleiding heeft een visie (artistiek/onderwijskundig) op aansluiting praktijk op onderwijs en examinering.

AFSTEMMING & SAMENWERKING MET DE SECTOR

criterium	Onder de minimale norm	Minimale norm	Wenselijke norm
7. De opleiding borgt op diverse manieren de afstemming met de sector (is wat we doen relevant en sluit dit aan bij de praktijk?) en heeft een eigen netwerk met bedrijven.	Er is geen binding met de sector bij toelating, onderwijs en examinering: het werkveld wordt niet in de instelling gehaald.	Het werkveld is incidenteel betrokken bij verschillende aspecten van de opleiding. Denk aan: verstrekken van incidentele opdrachten, gastspreker, etc.	Het werkveld is structureel betrokken bij verschillende aspecten van de opleiding: denk aan werkveldcommissies, betrokkenheid bij inhoud van de opleiding, audits, examinering, etc.
8. De opleiding werkt samen met de sector.	Er wordt niet structureel samengewerkt met organisaties/bedrijven uit het werkveld.	De opleiding kan samenwerking met maximaal drie organisaties/bedrijven aantonen.	De opleiding kan samenwerking met minimaal vijf organisaties/bedrijven aantonen.
9. De opleiding beschikt over voldoende bpv-plaatsen in het nader te specificeren verzorgingsgebied of binnen het eigen netwerk.	Er zijn onvoldoende bpv-plaatsen in het verzorgingsgebied of eigen netwerk beschikbaar.	Er zijn voldoende bpv-plaatsen in het verzorgingsgebied beschikbaar: er zijn bedrijven die structureel bpv-plaatsen aanbieden aan de opleiding.	Er zijn ruim voldoende bpv-plaatsen in het verzorgingsgebied beschikbaar: er zijn bedrijven die structureel een aanzienlijk deel van de benodigde bpv-plaatsen aanbieden aan de opleiding.

KANSRIJK OPLEIDEN

criterium	Onder de minimale norm	Minimale norm	Wenselijke norm
10. De opleiding bereidt studenten voldoende voor op doorstroom naar een ad-/hbo-opleiding.	De studenten die doorstromen naar een ad-/hbo-opleiding hebben minder succes (meer uitval in het eerste jaar/niet afmaken van de opleiding) dan het landelijk gemiddelde. Er is geen structureel contact met ad-/hbo-opleidingen voor doorstroom.	De studenten die doorstromen naar een ad-/hbo-opleiding hebben evenveel succes (niet meer uitval in het eerste jaar/niet minder afmaken van de opleiding) dan het landelijk gemiddelde. In contact met ad-/hbo-opleidingen blijkt kwaliteit van alumni voldoende.	De studenten die doorstromen naar een ad-/hbo-opleiding hebben meer succes (minderuitval in het eerste jaar/vaker afmaken van de opleiding) dan het landelijk gemiddelde. In contact met ad-/hbo-opleidingen blijkt kwaliteit van alumni .
11. De opleiding bereidt studenten voldoende voor op doorstroom naar de arbeidsmarkt.	De alumni die doorstromen naar de arbeidsmarkt hebben minder succes (werk, beloning) dan het landelijk gemiddelde (binnen/buiten de sector)na vijf jaar. In contact alumni blijkt kwaliteit van opleiding onvoldoende.	De alumni die doorstromen naar de arbeidsmarkt hebben evenveel succes (werk, beloning) dan het landelijk gemiddelde (binnen/buiten de sector)na vijf jaar. In contact alumni blijkt kwaliteit van opleiding voldoende.	De alumni die doorstromen naar de arbeidsmarkt hebben meer succes (werk, beloning) dan het landelijk gemiddelde (binnen/buiten de sector) na vijf jaar. In contact alumni blijkt kwaliteit van opleiding goed.

Adviesraad als escalatiemodel binnen de gemaakte governance-afspraken

Binnen het advies wordt een adviesraad genoemd als sturend mechanisme om te zorgen dat de opleidingen aansluiten bij de vraag van het werkveld in kwaliteit en kwantiteit (nu en in de toekomst). Deze adviesraad kan ook ingezet worden wanneer onderwijsinstelling er met de governance-afspraken niet uitkomen.

Positionering adviesraden

Ons advies is om een nationale adviesraad in te richten en deze te koppelen aan de sectorkamers en de marktsegmenten. In beide geledingen zit onvoldoende vertegenwoordiging van het bedrijfsleven. Deze adviesraad kan vanuit beide geledingen advies geven op vraagstukken die spelen binnen de opleidingen of sectoren. Hoe de beslisboom dan bij welke vraagstukken tot stand komt, vraagt nog op nadere uitwerking.

Op regionaal niveau kunnen de verschillende mbo-instellingen die nu ook al vaak regionale overleggen hebben een regionale adviesraad instellen en/of bij bestaande initiatieven aansluiten. De samenstelling van de regionale adviesraad bestaat uit toonaangevende bedrijven uit de regio die de sectoren uit de regio goed vertegenwoordigen. Vanuit elke regionale adviesraad kan dan een vertegenwoordiger plaatsnemen in de landelijke adviesraad. Daarmee zijn ook de specifieke regionale vraagstukken gedekt in de nationale adviesraad.

De commissie Macrodoelmatigheid valt onder de minister en kan uiteindelijk besluiten nemen op basis van het advies van de adviesraad in relatie tot kwaliteit van de opleidingen.

Voor de volledigheid heeft de projectgroep een profielbeschrijving gemaakt voor de adviesraad.

Profiel Adviesraad

MBO Raad zet adviesraad in om doelmatigheid te blijven borgen. De adviesraad is een brede, representatieve afvaardiging van het werkveld waar onze studenten in terecht komen, inclusief het hbo, en heeft als doel onafhankelijk, dringend advies te geven aan de bestuurders van de opleidingen binnen MBO-Raadverband.

De adviesraad is een landelijk orgaan met liefst een 'klankbordschil' per regio en/of op thema. Een diverse samenstelling, die een goede afspiegeling vormt van de verschillende functies/rollen binnen de sector (werkveld en afnemend onderwijs) en van een inclusieve maatschappij.

Waar moet het lid aan voldoen/waarop selecteer je?

- Gelijk- en geloofwaardig (vanuit werkveld of in organisatie)
- Kennis & werkervaring
- Kan onafhankelijk van eigen functie/organisatie meedenken
- Gerespecteerd in het werkveld
- Kennis van de landelijke en/of regionale kenmerken
- Aansluiting bij innovatie

Waarover adviseert de adviesraad?

- Werkgelegenheid/arbeidsperspectief van nieuwe opleidingen/richtingen/ontwikkelingen in creatief onderwijsland.
- Trends en ontwikkelingen in de sector die van invloed zijn op de opleidingen
- Vragen m.b.t. groei, stabilisatie of krimp, in relatie tot de kwaliteitscriteria
- Meedenken bij op- & bijstellen kwaliteitscriteria

- Doorstroommogelijkheden en aansluiting op het hbo/andere opleidingen
- Aansluiting van (voorgestelde) onderwijsaanbod bij (verwachte) trends en ontwikkelingen
- Vraagstukken vanuit het hbo of andere opleidingen

Voorwaarden:

- Maximale looptijd van x (n.t.b.) aantal jaar
- Iedereen voelt zich vertegenwoordigd
- Per vraagstuk (ook) regio-specifiek uitvragen
- De raad toetst bij regionale 'dialogotafel'

Werkwijze & Borging

Er is geen vaste vergaderstructuur voor de adviesraad. De adviesraad komt alleen op aanvraag bijeen en de termijn van uitspraken is afhankelijk van de grootte en het type van het vraagstuk.

Vragen worden centraal gesteld vanuit het marktsegment/de sectorkamer. De voorzitter van de adviesraad draagt samen met de secretaris zorg voor de benodigde bijeenkomsten en werkverdeling, verschaffing van eventuele stukken, etc.

Bezoldiging

Besproken is nu dat gezien het belang van deze raad/commissie het niet aan te raden is om dit onbezoldigd te doen.

Bijlage koppeling kwaliteitscriteria aan Referentiewaarden

Vanuit het onderwijscluster K&E/Artiest is in 2018 al een aanzet gemaakt om te kijken welke kwaliteitsaspecten bij de afwegingen rondom de regulering van het aantal studenten betrokken kunnen worden. Daarna is voor het verder ordenen van deze criteria het eerste model voor toekomstige referentiewaarden kwaliteit van [Stichting Kwaliteitsnetwerk mbo](#) gehanteerd.

Een referentiewaardenmodel voor kwaliteit dat past bij het (wendbare) mbo

In 2025 beschikt de mbo-sector over een [Referentiewaardenmodel](#) waarmee zowel op instellingsniveau als op het niveau van de leerroutes, verzorgd door de teams, de kwaliteit van het onderwijs geborgd kan worden. Het Referentiewaardenmodel gaat ervanuit dat ambities het richtpunt vormen voor de ontwikkeling van de instelling (voor het behouden en versterken van kwalitatief goed onderwijs).

Aangezien kwaliteit het uitgangspunt vormt om het gesprek rond doelmatigheidsvraagstukken is het Referentiewaardenmodel gebruikt als 'kapstok'. Juist om dat 'kwaliteit' van onderwijs zich moeilijk laat vangen. De criteria die binnen het onderwijscluster al waren geformuleerd kunnen middels het Referentiewaardenmodel nog verder geordend en geduid worden.

Bij het model zijn de vragen geplaatst die van belang zijn om inzicht te krijgen in de kwaliteitsaspecten en voor het grootste gedeelte ingegeven zijn door de eerder ontwikkelde lijst kwaliteitscriteria.

De vragen zijn afkomstig van de zelfscan. Deze zelfscan is behulpzaam om een beeld te krijgen van de eigen kwaliteit als input voor het gesprek bij regulering. In de zelfscan, afgestemd op de context van de opleiding Artiest, zijn de criteria plus de daarvan afgeleide normeringen overzichtelijk weergegeven. De nummers van de criteria uit de zelfscan corresponderen met de nummers in de volgende mindmap.

